

บทที่ 2

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรค อุกจากระวังในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี : กรณีศึกษา ตำบลบุโยะ อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบบแผนการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีดำเนินการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ในการศึกษาได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จากหมู่บ้าน ที่มีอัตราป่วยด้วยโรคอุกจากระวังสูงหลายปีติดต่อกัน มีผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย ให้ความสนใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการวิจัย คือ หมู่ที่ 3 บ้านโตะเวาะ ตำบลบุโยะ อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส มีประชากรจำนวน 1,258 คน 260 หลังคาเรือน

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้เข้าร่วมที่วิจัยชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำศาสนา อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 9 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่เข้าร่วมในการวิจัย จำนวน 80 คน

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) โดยมีผู้ร่วมวิจัย 3 ฝ่าย คือ (1) ผู้วิจัย (2) ฝ่ายพัฒนา ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (3) ฝ่ายชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา อาสาสมัครสาธารณสุข และผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี การศึกษาเริ่มจากการศึกษาปัญหา วิเคราะห์หาทางเลือก วางแผน ดำเนินการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และประเมินผล โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ร่วมทีมวิจัย ประกอบด้วย

1. ผู้วิจัย
2. ผู้ร่วมทีมวิจัยฝ่ายพัฒนา ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานีนอนามัยตำบลปุโยะ จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รวม 3 คน
3. ผู้ร่วมทีมวิจัยฝ่ายชุมชน ได้แก่ ผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมทีมวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาวิเคราะห์หาทางเลือกในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งมาจากกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา อาสาสมัครสาธารณสุข และผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี รวม 6 คน

ระบบข้อมูลในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เข้าร่วมทีมวิจัยชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำศาสนา อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา วิเคราะห์หาทางเลือก วางแผน ดำเนินการปฏิบัติ ตามแผนที่กำหนดไว้ และประเมินผลร่วมกัน ด้วยเทคนิควิธีการ และกระบวนการในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ อันได้แก่ การประชุมอย่างมีส่วนร่วม, การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, การสร้างเวทีเรียนรู้ของชุมชน, AIC การวิจัยครั้งนี้มีระบบข้อมูล การวิเคราะห์เพื่อบรรยายคุณลักษณะที่ศึกษา เครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินสถิติ และวิธีวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัยที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ดังตาราง 4

ตาราง 4 ระบบข้อมูลการวิจัย

คุณลักษณะที่ศึกษา	เครื่องมือในการวิจัย	ข้อมูล	เกณฑ์ที่ใช้	วิธีวิเคราะห์	ผู้บริโภคร
1. รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	แบบสังเกต การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการ - ศึกษาปัญหา/ วิเคราะห์ - วางแผน - ปฏิบัติ - ติดตามประเมินผล	จากแบบบันทึกการสังเกต	-	การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction)	- ชุมชน - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด - สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ - สถานีอนามัย เหมือนข้อ 1
2. ผลของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ	แบบสอบถาม ประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ในด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ	จากผลการตอบแบบสอบถาม ประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ในด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ	เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute criteria)	- ร้อยละ - ค่าคะแนนเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	เหมือนข้อ 1
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	แบบสังเกต ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในด้าน - กลไกของรัฐ - ประชาชน - นักพัฒนา - ปัจจัยจูงใจ	เหมือนข้อ 1	-	เหมือนข้อ 1	เหมือนข้อ 1

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยภาคสนาม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1.1 แบบสังเกต จำนวน 2 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสังเกตการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการศึกษาปัญหา วิเคราะห์/วางแผน ปฏิบัติ และติดตามประเมินผล

ชุดที่ 2 แบบสังเกตปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ในด้านกลไกของรัฐ ประชาชน นักพัฒนา และปัจจัยจูงใจ

โดยรูปแบบของการบันทึกภาคสนาม แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน (สุภางค์ จันทวานิช, 2540 : 64) ดังนี้

(1) ส่วนที่หนึ่ง เป็นการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริง (Observation note หรือ ON) บรรยายละเอียดถึงสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูดของบุคคล สรุปรวมว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำไม

(2) ส่วนที่สอง เป็นส่วนที่ตีความเบื้องต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของผู้วิจัยประกอบ (Theoretical note หรือ TN) แสดงความคิดเห็น เน้นความหมายให้ชัดเจน และสร้างสมมติฐานชั่วคราว บางครั้งต้องใช้ข้อมูลในส่วนที่หนึ่งหลายๆ เรื่อง สรุปเป็นส่วนที่สองได้

(3) ส่วนที่สาม เป็นการเล่าถึงระเบียบวิธีวิจัย (Methodological note หรือ MN) ผู้สังเกตจะบันทึกถึงวิธีที่ตนได้ใช้ความสำเร็จ หรือความบกพร่องในการสังเกต ความรู้สึกส่วนตัวของผู้สังเกต ปฏิบัติการของผู้ถูกสังเกต ตลอดจนข้อมูลที่ตกหล่นขาดหายไป บันทึกส่วนนี้เป็นส่วนที่ช่วยเตือนความจำและช่วยประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้มา

1.2 แบบสอบถาม ในการประเมินผลความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การสุขาภิบาล และสภาพแวดล้อมของครัวเรือน

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง

ส่วนที่ 4 ทักษะเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง

ตอนที่ 1 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคอุจจาระร่วง

ตอนที่ 2 การรับรู้ต่อความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง

ส่วนที่ 5 การปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วง

เกณฑ์การให้คะแนน โดยการประยุกต์ใช้จากมาตราวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ต (อ้างถึงในพวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 107-108)

ทัศนคติ	
ข้อความเชิงบวกในการวัดระดับทัศนคติ	คะแนน
เห็นด้วย	2
ไม่แน่ใจ	1
ไม่เห็นด้วย	0

ข้อคำถามเชิงลบในการวัดระดับทัศนคติ	คะแนน
เห็นด้วย	0
ไม่แน่ใจ	1
ไม่เห็นด้วย	2
การปฏิบัติ	
ข้อคำถามเชิงบวกในการวัดระดับการปฏิบัติ	คะแนน
ทำเป็นประจำ	2
ทำบางครั้ง	1
ไม่เคยทำเลย	0
ข้อคำถามเชิงลบในการวัดระดับการปฏิบัติ	คะแนน
ทำเป็นประจำ	0
ทำบางครั้ง	1
ไม่เคยทำเลย	2

ระดับของการประเมินผลการศึกษาค้างนี้ ตัดสินใจโดยพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้โดยแบ่งระดับออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งสามารถแบ่งช่วงโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ระยะห่างของช่วง (Interval)} &= \text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด} / \text{จำนวนช่วง} \\ \text{แทนค่าในสูตร} &= (2 - 0) / 3 = 0.67 \end{aligned}$$

ระดับทัศนคติ

คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 0.67	หมายถึง	ทัศนคติต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	0.68 – 1.34	หมายถึง	ทัศนคติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.35 – 2.00	หมายถึง	ทัศนคติสูง

ระดับการปฏิบัติ

คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 0.67	หมายถึง	การปฏิบัติน้อย
คะแนนเฉลี่ย	0.68 – 1.34	หมายถึง	การปฏิบัติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.35 – 2.00	หมายถึง	การปฏิบัติมาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

- 2.1 เทคนิคการประชุมอย่างมีส่วนร่วม
- 2.2 เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 2.3 การสร้างเวทีเรียนรู้ของชุมชน
- 2.4 เทคนิค AIC

วิธีการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

1.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีสร้างเครื่องมือวิจัยจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ

1.2 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง จากหนังสือเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือวิจัย

1.3 ทีมวิจัยร่วมกันสร้างแบบสอบถาม ในการประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม (อุทุมพร จามรมาน, 2540 : 328-349) ดังนี้

1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม โดยมีวัตถุประสงค์ใช้ในการประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

1.3.2 กำหนดหมวดหรือประเด็นหลักโดยมีประเด็นหลักในเรื่อง คือ ความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติ เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

1.3.3 แจกแจงประเด็นหลักออกมาเป็นประเด็นย่อย

1.3.4 กำหนดจำนวนข้อคำถาม โดยกำหนดสัดส่วนหรือน้ำหนักของประเด็นหลักทั้งหมด และกำหนดสัดส่วนหรือน้ำหนักของประเด็นย่อยในประเด็นหลักแต่ละประเด็น กำหนดจำนวนข้อคำถามตามประเด็นย่อย พิจารณาสัดส่วนเทียบกลับไปหาจำนวนข้อทั้งหมด

1.3.5 กำหนดรูปแบบคำถาม โดยมีแนวทางในการกำหนดรูปแบบคำถามดังนี้ คือ

1.3.5.1 รูปแบบคำถามเกี่ยวกับความรู้ จะเป็นแบบให้เลือกตอบหลายตัวเลือก (Multiple choice)

1.3.5.2 รูปแบบคำถามเกี่ยวกับทักษะคติ และการปฏิบัติ จะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ

1.4 นำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องในด้านสำนวนภาษา และความถูกต้องตามโครงสร้าง ตลอดจนให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5 นำเครื่องมือวิจัยมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ตลอดจนสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข ลงความเห็นให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมหลัก

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมหลัก

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมหลัก

จากนั้นนำเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of item objective congruence) (ปราณี ทองคำ, 2539 : 232) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะของพฤติกรรมหลัก

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การคัดเลือกข้อความ ถ้าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 คำถามนั้นก็เป็นตัวแทน ลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรมนั้น ถ้าข้อความใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้ต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นจะถูกตัดออกไป หรือต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบสอบถาม ในด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8-1.0

1.6 นำเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข นำไปทดลองใช้ (Try out) กับ ผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในหมู่บ้านข้างเคียง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ โดยแบ่งเป็น

1.6.1 การหาค่าความยากง่ายของแบบสอบถาม ส่วนของความรู้ ในการวิเคราะห์ รายข้อ (Item analysis) (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์, 2542 : 90-91)

$$\text{สูตร} \quad P = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบข้อนั้นถูก}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

ค่าความยากง่ายแทนด้วยตัว P ถ้าค่าใกล้ 1 แปลว่าง่าย ถ้าใกล้ 0 แปลว่ายาก สำหรับการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ควรมีค่าระหว่าง 0.2-0.8 ซึ่งผลของค่าความยากง่ายด้านความรู้ 6 ข้อ มีค่าระหว่าง 0.2-0.8 และตัดออก 1 ข้อ เนื่องจากมีค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.9

1.6.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถามรายด้าน โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 204)

$$\text{สูตร} \quad \alpha_k = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\text{sum} S_{\text{item}}^2}{S_{\text{total}}^2} \right]$$

เมื่อ	α_k	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	S_{item}^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_{total}^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ
	k	แทน	จำนวนข้อในแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น จะมีค่าตั้งแต่ -1.00 ถึง +1.00 โดยค่าความเชื่อมั่นที่ดีควรมีค่าบวก ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านทัศนคติ โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.72 และด้านการปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 0.77

เมื่อทราบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามแล้ว จึงนำข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง เพื่อให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างวิจัย

1.7 นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาดำเนินการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องอีกครั้ง เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสาร และข้อมูล ทุติยภูมิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา
2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยได้บันทึกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัย ตลอดจนการดำเนินการวิจัยในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย ในการวิจัยภาคสนาม มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมวิจัย

1.1 การคัดเลือกชุมชน และการเข้าชุมชน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ การคัดเลือกพื้นที่สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ได้เลือกหมู่บ้านแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยเลือก 1 หมู่บ้านของตำบลปุโยะ คือ หมู่ที่ 3 บ้านโตะเวาะ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ คือ

- 1.1.1 หมู่บ้านมีอัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงสูง
- 1.1.2 ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำศาสนา อาสาสมัครสาธารณสุข ให้ความสนใจ และยินดีร่วมมือในการดำเนินการวิจัย

1.2 การบูรณาการตัวผู้วิจัยให้เข้ากับชุมชน

ผู้วิจัยประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน โดยลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพจริงของชุมชน พบปะกับกลุ่มต่างๆ การทำความรู้จักคุ้นเคยอย่างไม่เป็นทางการ โดยการพูดคุย เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ และการยอมรับ และประเมินความตั้งใจจริงของแกนนำในพื้นที่ที่จะร่วมมือในโครงการวิจัย

1.3 สรรหาทีมวิจัยฝ่ายชุมชน ที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำศาสนา อาสาสมัครสาธารณสุข และผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นผู้นำ เป็นที่ยอมรับจากคนในหมู่บ้าน เต็มใจ และสนใจที่จะเข้าร่วมใน โครงการวิจัย

1.4 สํารวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน

1.5 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ทีมวิจัย โดยใช้เทคนิค วิธีการ ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การประชุมอย่างมีส่วนร่วม เพื่อปรับกระบวนการทัศนในการทำงาน และเตรียมความพร้อมในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยนำเสนอกรอบแนวคิดให้ทราบถึงความสำคัญ ของปัญหาต่อชุมชน รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และขั้นตอนการวิจัยในครั้งนี้

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

2.1 ทีมวิจัยร่วมกันรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ได้แก่ แผนที่ชุมชน โครงสร้างองค์กรของชุมชน ภูมิตินชุมชน ประวัติความเป็นมาของชุมชน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

2.2 ทีมวิจัยร่วมกันศึกษาปัญหาการเกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีในปัจจุบัน และสภาพแวดล้อมของชุมชน

2.3 วิเคราะห์ข้อมูล หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อที่จะอธิบายสถานการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน บริบท และสิ่งแวดล้อมของชุมชน รวมทั้งสภาพปัญหาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีในปัจจุบัน

2.4 ทีมวิจัยร่วมกันจัดประชุมอย่างมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, เทคนิค AIC โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม ความรับผิดชอบ และกำหนดวิธีการประเมินผล

2.5 นำเสนอผลของการศึกษาต่อชุมชน ใช้เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการสร้างเวทีเรียนรู้ในการจัดเวทีประชาคม เพื่อสร้างความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน และตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล แสดงความคิดเห็น คติวิเคราะห์ และให้ข้อเสนอแนะ

2.6 ทีมวิจัยร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลจากกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ โดยร่วมกันจัดทำเครื่องมือในการวัดเป็นแบบสอบถาม

3. ขั้นปฏิบัติ

ขั้นปฏิบัติ เป็นการดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการ/แผนปฏิบัติงานที่ทีมวิจัยได้จัดทำไว้ร่วมกัน

4. ขั้นตอนการติดตามผลและประเมินผล

4.1 การติดตามผล และความก้าวหน้าของแผนงาน/โครงการ/แผนปฏิบัติงาน เพื่อดูผลการดำเนินงาน ตลอดจนความก้าวหน้าของกิจกรรมที่ได้ดำเนินไปแล้ว และกิจกรรมที่ยังไม่สามารถดำเนินการตามแผน ผลการปฏิบัติงานที่พึงพอใจ ปัญหาอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงาน

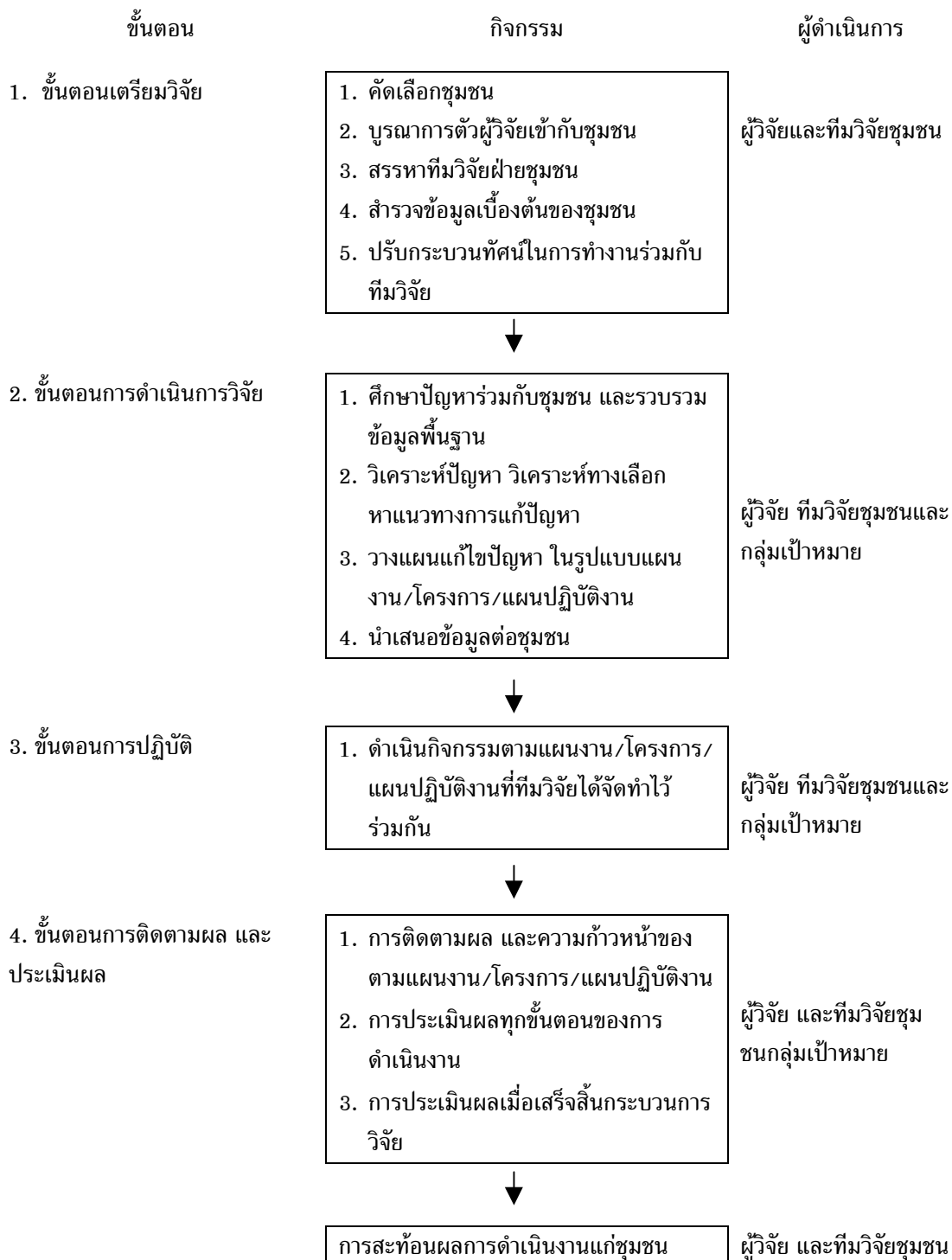
4.2 การประเมินผลทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อสะท้อนการปฏิบัติ ได้ข้อมูลที่ต้องการครบถ้วน และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

4.3 การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย โดยประเมินผลจากกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ

5. การสะท้อนผลการดำเนินงานแก่ชุมชน

จากขั้นตอนในการวิจัยภาคสนาม สามารถสรุปขั้นตอนการวิจัยดังกล่าวประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการวิจัยภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จากแบบสังเกต เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และผลของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน